

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 9 ที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2546 ผู้นำอาเซียน 10 ประเทศได้ให้การรับรองและลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) ซึ่งรวมเรื่องการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ เสาหลักด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) เสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community: APSC) และเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) โดยประชาคมอาเซียนจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558)

พิมพ์เขียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) มีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การนำอาเซียนไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน ภายใต้หลักการดังกล่าว อาเซียนจะมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 สาขา ประกอบด้วย 1) สินค้า 2) บริการ 3) การลงทุน 4) แรงงานฝีมือ และ 5) เงินทุน

กระทรวงแรงงานมีภารกิจที่เกี่ยวข้องและเข้าไปดำเนินการตามพิมพ์เขียวประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ในหมวด A2 การเคลื่อนย้ายธุรกิจบริการเสรี (Free flow of services) และหมวด A5 การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี (Free flow of skilled labor) ซึ่งอยู่ภายใต้การเจรจาเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Movement of natural persons) และเป็นเรื่องของบุคลากรวิชาชีพที่ต้องมีการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งเป็นการยอมรับคุณสมบัติในการมีใบอนุญาตนั้น โดยไม่ลดทอนสิทธิของภาคีตามข้อตกลงในการประกอบวิชาชีพ โดยภายในปี ค.ศ. 2015 จะมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีใน 7 สาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร บัญชี และช่างสำรวจ ส่วนสาขาวิชาชีพ/อาชีพอื่นจะค่อยทยอยให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีต่อไปในอนาคต สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศจึงได้จัดทำโครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษา ทบทวน และวิเคราะห์ข้อมูลการเคลื่อนย้ายแรงงานตลอดจนปัจจัย และปัญหา/อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรีในประชาคมอาเซียน เพื่อให้ทราบทิศทางการพัฒนาด้านแรงงานและการเตรียมความพร้อมทางด้านการบริหารจัดการรองรับกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
- 2) เพื่อให้ทราบถึงผลการศึกษาลาดแรงงานในประเทศสมาชิกอาเซียน ปัจจัยและอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือเสรี และมีแนวทางการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
- 3) เพื่อเตรียมความพร้อมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องแรงงานและการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน
- 4) เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมด้านแรงงานของประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศผู้ก่อตั้งสมาคม/ประชาคมอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ

1.3 เป้าหมายการดำเนินการ

เพื่อให้มีแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และแนวทางการเตรียมความพร้อมของไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรี รวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านแรงงานในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

1.4 ขอบข่ายงานวิจัยตามข้อกำหนดการศึกษา

- 1) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์ หรือการระดมความคิดจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)
- 2) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูลจากทั้งประเทศไทย และประเทศสมาชิกอาเซียน เช่น เอกสารความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในด้านต่างๆ แผนงานการรวมกลุ่มของอาเซียน พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบ นโยบายและแผนการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน ฐานข้อมูลสถิติ รายงานประจำปี รายงานผลการสำรวจ รายงานผลการวิจัย รายงานการประชุม บทวิเคราะห์ เอกสารประกอบการประชุม/สัมมนา เป็นต้น
- 3) จัดการประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน และการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) จัดการสัมมนาเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นด้านแรงงานจากการเป็นประชาคมอาเซียน
- 5) จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อประชาสัมพันธ์ ภาษาไทย-อังกฤษ จำนวน 2,000 ชิ้น

1.5 ระยะเวลาการศึกษาวิจัย และแผนการดำเนินงาน (Work Plan)

การศึกษาวิจัยโครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน มีระยะเวลาจำนวน 106 วัน ซึ่งได้กำหนดแผนการดำเนินงาน (Work Plan) ที่สอดคล้องกับระยะเวลาการศึกษาวิจัย ดังแสดงใน ตารางที่ 1.5-1 ดังนี้

ตารางที่ 1.5-1 แผนการดำเนินงาน (Work Plan)

	กิจกรรม	เดือน			
		มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
ระยะดำเนินงาน 15 วัน	1. ประชุมที่ปรึกษาและคณะทำงาน	[Green bar across all months]			
	2. เสนอรอบแนวคิดในการศึกษา และแผนการดำเนินงาน	●→			
	3. ทบทวนข้อมูลทุติยภูมิเบื้องต้น	●→			
	4. เสนอแผนการดำเนินงานขั้นต่อไป	●→			
	5. นำเสนอรายงานการศึกษาขั้นต้น (Inception Report)	ภายใน 15 วัน			
ระยะดำเนินงาน 46 วัน	6. ประชุมเสวนาระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน	●→			
	7. แบบสอบถาม/การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)	●→			
	8. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)		●→		
	9. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	●→	→		
	10. นำเสนอรายงานความก้าวหน้า (Progress Report)			ภายใน 61 วัน	
ระยะดำเนินงาน 45 วัน	11. ศึกษาดูงาน			●→	
	12. แนวทางการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน			●→	
	13. การประชุมสัมมนา			●→	
	14. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ / เผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์				●→
	15. นำเสนอรายงานการศึกษฉบับสมบูรณ์ (Final Report)				ภายใน 106 วัน

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
- 2) แนวทางการเตรียมความพร้อมและทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ทั้งในด้านตลาดแรงงานฝีมือ การรองรับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง

3) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เช่น ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ องค์กรนายจ้าง - ลูกจ้าง สภา/สมาคมวิชาชีพ เป็นต้น ได้รับทราบถึงการดำเนินงานและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นด้านแรงงานจากการเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อมีแนวทางในการเตรียมพร้อมต่อไป

4) การยกระดับการมีส่วนร่วมด้านแรงงานของประเทศไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศผู้ก่อตั้งสมาคม/ประชาคมอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ

